

innhold

Verdensbanken låner ut mer miljøpenger
Verdensbankens utlån til miljøprosjekter stiger kraftig. Men Verdensbankens visepresident innrømmer at de bankens andre lån ikke bare er positive for miljøet.

Side 4

Mer vind på mølla
I 2020 vil vindmøller stå for 12 prosent av verdens elektrisitetsproduksjon, hevder ny rapport.

Side 7

Legemidler på rømmen
Ingen vet hvor mye legemidler som leveres inn i Norge. Og ingen vet som er konsekvensen når de havner i naturens kretsløp.

Side 8 og 9

Huskjøp på forurenset grunn
Et huskjøp i Holmestrand ble advokatmat da det viste seg at jordsmonnet var sterkt forurenset.

Side 9

Mer luftledninger
Statnett skal bruke 7 milliarder på kraftnettet. Foreløpig har de bare grovkornede miljøkonsekvenser.

Side 13

Keiko spekket med gift

(Foto: Scamplix/AP)

Keiko er sannsynligvis noe av det giftigste som er gravd ned i Møre og Romsdal. Trolig burde dyret, som kan inneholde opp mot en halv kilo ren PCB, vært behandlet som spesialavfall. Da kunne den populære filmhvalen blitt et symbol i kampen mot de miljøgiftene som kan true artens eksistens.

Side 3

2004

Idet nyttårsrakettene har landet og hverdagen vender tilbake, kommer miljøsakene på løpende bånd. Her er noen av de vi skal hankses med i 2004:

Regjeringen avgjør om gasskraftverket i forbindelse med Snøhvit skal få utslipps-tillatelse. Dessuten har Statoil lansert planer om gasskraftverk på Tjeldbergodden.

Nasjonal transportplan for perioden 2006 til 2015 skal etter planen legges frem av regjeringen og behandles av Stortinget i løpet av våren.

Oljemeldingen skal behandles og dermed fortsetter kampen om oljeboring i Barentshavet.

Verneplanen for vassdrag skal utvides.

Miljøvernorganisasjonene krever at Vefsna og 60 andre vassdrag vernes i tillegg til de vassdragene NVE har foreslått.

Sist, men ikke minst, kan vi nevne rovviltmeldingen og kvotesystemet for klimagasser som etter planen skal behandles av Stortinget i løpet av året.

Med en markant miljøvernminister, en statsminister som tidligere har gått av på en miljosak og en juniorpartner som kaller seg "miljøparti", burde det meste ligge til rette for flere miljøseire i året som kommer. Er det likevel grunn til bekymring?

Oppløpet til de ovennevnte sakene tyder dessverre på det.

2004 vil nok bli en solid styrkeprøve for miljøbevegelsen. Dessuten skal det bli interessant å se hvordan det største opposisjonspartiet,

Arbeiderpartiet, forholder seg til sakene som kommer opp i Stortinget. De siste to årene har partiet knapt nok markert seg nasjonalt på noen miljø saker. Nå har de i hvert fall muligheten.

Uenige om fusjonsplaner

Planene om å sette i gang verdens største prøveprosjekt med fusjonsreaktor, ligger i venteboksen.

Deltakerne i prosjektet har ikke klart å bli enige om hvor reaktoren skal plasseres, ifølge Reuters nyhetstjeneste. Valget av plassering står mellom en fiskerlandsby i nordlige Japan og Caradache utenfor Marseille i Sør-Frankrike. Dette dreier seg om 2000 arbeidsplasser og en byggetid på ti år.

Prisen for kun å bygge rea-

ktoren er anslått til om lag 4,7 milliarder euro.

Det er forventet at fusjonsteknologien vil kunne innebære renere produksjon av kjerne-kraft, med lav mengde radioaktivt avfall og uten fare for nedsmelting av reaktorkjernen.

Med havvann som råvare, ser mange fusjonsteknologi som framtidens energikilde, men

foreløpig har det ikke latt seg gjøre å skape mer energi enn man forbruker ved fusjon.

Både USA, Russland, Kina, Japan, Canada og flere EU-land er med i det internasjonale fusjonsprosjektet som har fått navnet International Thermonuclear Experimental Reactor (ITER).

Bellona vil ha vern av Vefsna

Bellona har sendt brev til Statkraft hvor de ber om at Vefsna må innlemmes i Vernplan 5. — En eventuell beslutning om utbygging av Vefsna-vassdraget ønsker vi å overlate til framtidige generasjoner som sannsynligvis vil ha en vesentlig større økologisk innsikt og bedre teknologi til rådighet, heter det i brevet fra Bellona.

Ny runde om gasskraft

Statoil vurderer å flytte en av de tre konsesjonene som er gitt for gasskraftverk til Tjeldbergodden på Nord-møre, men kan få problemer.

— I utgangspunktet er utslippstillatelsen gitt til en virksomhet på et bestemt område, sier seksjonssjef Frantz Nielsen i Statens forurensningstilsyn til N&M Bulletin. Han påpeker at selv om CO₂-utslippene har samme effekt uansett hvor de stammer fra, så er utslippene av NOx vurdert konkret i forhold til naturen i området rundt gasskraftverket.

Ifølge Aftenposten vurderer Statoil å flytte konsesjonen fra ett av de gasskraftverkene som allerede har fått konsesjon til Tjeldbergodden. Det vil i så fall kreve en eller annen form for vedtak hos miljømyndighetene, forteller Nilsen.

Utslippene fra det planlagte kraftverket vil ifølge Naturvernforbundet bli på 2 millioner tonn CO₂ og øke de norske utslippene av klimagasser med mer enn 4 prosent.

Domstol stanset Bush

En amerikansk domstol stanset ved årsskiftet presiden George W. Bush sine planer om å tillate oppgradering av gamle kraftverk, oljeraffinerier og andre industrianlegg uten installasjon av utstyr som kan kontrollere forurensningen.

Adgangen til å oppgradere uten miljøtiltak er likevel bare midlertidig stanset. En gruppe miljøorganisasjoner har sammen med noen stater gått inn for stanse det nye regelverket foreslått av det amerikanske forurensningstilsynet EPA.

Begrunnelsen for å få regelverket stanset, var at de nye reglene ville bryte med den føderale avtalen om utslippsbegrensninger - Clean Air Act. Domstolen skal nå ta stilling til hvorvidt dette holder mål juridisk, melder Reuters nyhetstjeneste.

Keiko er trolig spesialavfall

Keiko er sannsynligvis noe av det giftigste som er gravd ned i Møre og Romsdal. Trolig burde dyret, som kan inneholde opp mot en halv kilo ren PCB, vært behandlet som spesialavfall.

JENS PETTER TOLDNÆS
Natur & Miljø Bulletin

Spekkhoggere er helt øverst i næringskjeden. De lever lenge og livnærer seg på store mengder av blandt annet feit fisk og marine pattedyr. Resultatet blir et miljøgiftinnhold i kroppen som ingen andre arter kan skilte med. Selv om mediespekkhoggeren Keiko levde et litt spesielt liv var den trolig ikke noe unntak.

HALV KILO REN PCB?

Hvor mye miljøgifter en spekkhogger inneholder avhenger hvor den har levet, alder, hva den har spist og fettprosent. Eitersom Keiko ikke er analysert kan ingen si med sikkerhet hvor mye av de forskjellige miljøgiftene som finnes i den, men den seks tonn tunge hvalen kan godt inneholde opp i mot en halv kilo ren PCB.

Keiko ble gravlagt på land, og slike PCB-mengder kan forurense adskillige tonn jord. Fylkesmannen i Møre og Romsdal ga likevel tillatelse til noe så uvanlig som en jordfestet hval.

PSYKOLOGISK

— Vi ga tillatelse til gravlegging av Keiko på land. Først og fremst fordi det var helt spesielle psykologiske aspekter i denne saken, sier avdelingsleder Kolbjørn Megård ved miljøvernnavdelingen hos Fylkesmannen i Møre og Romsdal.

Ifølge Megård er vanlig prosedyre å taue døde hvaler - for eksempel etter strandinger - til havs og legge dem på et skjær slik at fugler og andre dyr fortærer dem.

— Keiko var et spesielt tilfelle. Det er så vidt jeg vet ikke tatt prøver som viser PCB-innholdet i dette dyret, men grensen for slikt avfall er 50 ppm (parts per million - red anm.), sier han.

HØYERE ENN HOS ISBJØRN

Ifølge målinger gjort av Arctic Monitoring and Assessment Programme (AMAP) kan såkalte pelagiske spekkhoggere - det vil si de som har svømt i de frie vannmasser - inneholde fra 100 - 500 ppm PCB. Stasjonære spekkhoggere er målt fra 10 - 100 ppm PCB. Til sammenligning inneholder isbjørnen på Svalbard - en art som ansees som svært hardt belastet med

denne giften - mellom 1 og 50 ppm PCB.

— Det er kjent at duene ved Sellafeld-anlegget er klassifisert som spesialavfall fordi de er radioaktive. Det kan godt tenkes at Keiko hadde hørt hjemme i kategorien spesialavfall på grunn av miljøgiftinnholdet hvor spekkhoggerne generelt ligger meget høyt. Han levde jo et litt spesielt spekkhoggerliv, og jeg kjenner ikke til at det er gjort PCB-målinger på dette dyret, sier forsker Lars Otto Reiersen ved AMAP.

DØDE AV PCB?

Keiko døde, som de fleste etter hvert har fått med seg, 13. desember av det som trolig var lungebetennelse. Det er fastslått at PCB, i tillegg til blant annet å gi kjønnsforstyrrelser og å nedsette forplantningsevnen, også nedsetter immunforsvaret.

Skammelig fra Brende

20 dager etter at miljøvernminister Børge Brende av slo Bellonas klage på at bedriften Fundia får slippe ut 154 kg kvikksølv i året, sender han ut en skrytemelding om ikrafttredelsen av en internasjonal miljøavtale om tungmetaller.

- Det er skammelig. Brende må lære seg å feie for egen dør, sier Bellonas styreleder Olaf Brastad.

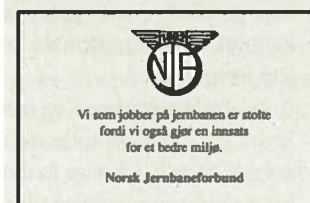
Sykehusavfall i naturreservat

Presterødskilen naturreservat i Tønsberg kan være varig skadd av forurensning og inngrep. Sprøytespisser, bind og sykehusavfall har gått urensset ut i naturreservatet, melder NRK.

Vil holde vakt over ulven

Svein Sørli i Fellesaksjonen for ulv (FFU) og Nordulv frykter en utryddelse av ulven i Norge. Nå planlegges en vaktordning for å hindre plyndring av vårens ulveh, skriver Nationen.

Disse bedriftene satser på miljø!
Gjør du?

notiser

Verdensbanken låner ut mer til miljø

MILANO: Verdensbankens utlån til miljøprosjekter stiger kraftig. Visepresident Ian Johnson innrømmer imidlertid at bankens andre lån ikke bare har positiv effekt på miljøet.

AUDUN GARBER
Natur & Miljø Bulletin

Verdensbanken anslår at utlån til miljøprosjekter vil komme opp i 2,1 milliarder dollar i inneværende år - tilsvarende om lag 14 milliarder norske kroner. Det er nærmest en fordobling fra 2003 da banken lånte ut 1,1 milliarder dollar til slike formål, forteller visepresident Ian Johnson til N&M Bulletin. Johnson leder Verdensbankens avdeling for sosial og miljømessig bærekraftig utvikling.

SKEPTISKE LÅNTAKERE

På 90-tallet varierte utlånene til miljøprosjekter mellom om lag 300 millioner og 1,07 milliarder dollar.

— Mange u-land har vært skeptiske til å låne penger til miljøformål. Er denne trenden i ferd med å endre seg?

— Det er blandet. Landene er ikke interessert i å låne penger til å løse globale miljøproblemer, fordi de mener at disse bør finansieres gjennom GEF [GEF gir økonomisk til prosjekter i u-land som skal løse globale miljøproblemer, red. anm.]. På den andre siden har vi områder som ferskvann og sprøytemidler der vi har en god portefølje.

Ifølge Johnson går størstedelen av denne typen lån går til Øst-Asia, en region som har vært hardt rammet av miljøproblemer. Han forteller at det

Visepresident i Verdensbanken, Ian Johnson

har vært økende interesse fra land som India og Kina for å låne penger til slike prosjekter.

— En undersøkelse vi har gjennomført viser at 55 prosent av barnedødeligheten i veldig fattige land ikke skyldes mangel på helsevesen, men forurensning både innendørs og utendørs. Undersøkelsen har hjulpet oss både ovenfor giver-landene og internt i banken, til å se på miljø som vitalt, også for å redusere fattigdom.

En annen årsak til økt utlån, kan være at mange miljøprosjekter faktisk er svært lønnsomme.

— Energieffektivitet og avfall kan være noen av våre mest lønnsomme prosjekter. Og redusert energiforbruk gir reduserte utslipp både lokalt og globalt, påpeker Johnson.

14 PROSENT FORNYBAR ENERGI

I tillegg til miljøprosjektene finansierer Verdensbanken prosjekter for utbygging av fornybar energi i 36 land. Bankens investeringer på dette området

er på 1,7 milliarder dollar og utgjør 14 prosent av lånene til ulike energiprojekter. Andelen har steget fra 4 prosent i 1990.

— Vi må også tenke på hva som skjer på den kommersielle siden. Hvis vi får regjeringen til å prise energi riktig, gjør det også fornybar energi mer lønnsom, påpeker Johnson.

STRUKTURTILPASNING

Foruten konkrete prosjekter låner Verdensbanken også ut penger til såkalt "strukturelt tilpasning". Dette er gjerne større lån knyttet til reformer for eksempel i statsadministrasjon

og subsidier til industri.

— Har programmene for strukturelt tilpasning økt landenes evne til å takle miljøproblemer?

— Strukturelt tilpasning har både positive og negative effekter på miljøet. En typisk positiv effekt er at man får en riktigere pris på energi. Underpris på energi fører til overforbruk, noe som også har en klimaeffekt. Mer kompleks er imidlertid sammenhengen mellom strukturelt tilpasning og naturforvaltning. Jeg tror ikke det er noen enkle svar på dette, her må vi se på hvert enkelt land, sier Ian Johnson til N&M Bulletin.

Godkjente bare to klimaprojekter

Hittil har bare to av Verdensbankens klimaprojekter i u-land blitt godkjent.

AUDUN GARBERG
Natur & Miljø Bulletin

Verdensbanken har vært engasjert for å få i stand klimaprojekter i u-land gjennom den såkalte grønne utviklingsmekanismen (CDM). Slike prosjekter finansieres av i-land som kan godskrive utslippsreduksjoner i sine nasjonale utslippsregnskap.

— Både regjeringer og markedet må spille en rolle fremover. Vi forsøker å selge karbon for å skaffe nye penger til ut-

viklingslandene og redusere utslippene.

Banken har opprettet et eget fond for formålet, der blant annet Statoil og Norsk Hydro har investert. Foreløpig er imidlertid bare to av bankens prosjekter godkjent av styret for CDM. Johnson avviser at bankens CDM prosjekter ikke har holdt mål, han viser til at prosjektene er satt i kategori "B", som innebærer at de er utsatt i påvente av mer informasjon.

Nytt klimasymbol

FNs miljøprogram (UNEP), WWF og Greenpeace har lansert et nytt symbol i kampen mot klimaendringer (over). Symbolet skal bidra til å øke oppmerksomheten rundt klimaendringer. I forbindelse med lanseringen under klimaforhandlingene i Milano arrangerte Amsterdam Fashion Institute en moteoppvisning der klimasymbolets design inngikk som del av kreasjonene.

Estrada trygg på at Russland ratifiserer

MILANO: Raul Estrada, mannen som banket gjennom Kyoto-avtalen i 1997, føler seg trygg på at avtalen vil tre i kraft. Estrada er imidlertid skeptisk til å gi u-land nasjonale utslippsmål.

AUDUN GARBERG
Natur & Miljø Bulletin

— Russland har alltid kommet sent til miljøavtaler, påpeker Estrada. Han tror landet kan komme til å vente til etter det amerikanske presidentvalget til høsten, men føler seg trygg på at de da vil ratifisere og sørge for at avtalen dermed trer i kraft.

IKKE FOR U-LAND

Estrada deltok i en debatt om fremtidige klimaavtaler under klimaforhandlingene i Milano i desember. Der slo han også fast at faste utslippsmål, slik man har i Kyoto-avtalen, ikke egner seg for utviklingsland.

— For det første baserer de seg på "bestefars-prinsippet" - de land som har sluppet ut mye tidligere får også slippe ut mye i fremtiden. For det andre legger de begrensninger på landenes mulighet for vekst, sier Estrada.

MÅL FOR HVER SEKTOR

Enkelte har foreslått at utslippsmål sees i sammenheng med størrelsen på et lands økonomi (BNP). Men også dette prinsippet avviser Kyoto-avtalens far.

— I så fall vil man "linke" utslippsmålene til mye som ikke har noe med drivhusgasser å gjøre. I mitt hjemland er en stor del av BNP avhengig av prisene på landbruksprodukter, de bestemmes i Chicago og har overhodet ingen sammenheng med utslippene, forklarer argentineren.

Raul Estrada vil heller sette utslippsmål for hver enkelt sektor, for eksempel mål for utslippene ved produksjon av et tonn sement.

— Det er en nyttig måte å gjøre det på, som ikke legger begrensninger på den økonomiske veksten.

Raul Estrada i samtale med en russisk delegat under klimaforhandlingene i Milano.

Foto: JISD/ENB Leila Mead

Etterlyser koalisjon av villige land

MILANO: Mens Kyoto-avtalens fremtid er uviss, diskuterer eksperter nå mulige avtaler for fremtiden – med eller uten russisk og amerikansk deltagelse.

AUDUN GARBERG
Natur & Miljø Bulletin

— En koalisjon av villige land må gå foran, sier den britiske klimaeksperten Michael Grubb.

Parallelt med de offisielle forhandlingene under FNs klimakonvensjon i Milano, møttes forskere, forhandlere og andre til debatt om fremtidens klimasamarbeid. I panelet satt Michael Grubb fra The Carbon Trust og Imperial College i London. Grubb kjenner klimaforhandlingene bedre enn de fleste med sin bakgrunn som medlem av den britiske forhandlingsdelegasjonen og ansvarlig for klimasamarbeidet i The Royal Institute for International Affairs.

— VERDEN PÅ KNÆRNE

— Russland elsker situasjonen de er i, hvor de har hele verden på sine knær. Russland vil ratifisere avtalen få måneder etter

at de andre landene har sagt at de vil gå videre uansett, og landet ser at de kan gå glipp av investeringer, hevder Grubb. Han etterlyser en koalisjon av villige land til å gå foran og si at de vil leve opp til Kyoto-avtalen uansett om den trer i kraft eller ikke.

— Den trenger ikke nødvendigvis bare bestå av nasjonalstater; både i USA og Russland finnes det flere delstater om ønsker å gå foran.

Grubb viser til at Storbritannia investerer over 1 milliard pund årlig i å utvikle et mindre karbonintensivt samfunn.

— Det gjør de for at britisk økonomi skal være i fremste rekke. Vil noen stå utenfor denne prosessen, så er det greit. De vil bli fremtidens tapere, mener Grubb.

USIKKERHET

Hvordan en fremtidig klimavtale for årene etter 2012 skal

se ut hadde ingen i panelet klare svar på. Diskusjonen om nye forpliktelser skal ifølge Kyoto-avtalen starte senest i 2005. Det er imidlertid utbredt frustrasjon over at USA i allianse med u-landene så langt har klart å blokkere enhver diskusjon om dette i de formelle forhandlingene.

— Det er ufordelaktig at vi diskuterer fremtiden på de uoffisielle arrangementene, men ikke har mot til å gjøre det i de formelle forhandlingene, sier Norges forhandlingsleder Harald Dovland, som presiserer at han i denne sammenheng uttaler seg som privatperson.

ULIKE LØSNINGER

Asbjørn Torvanger, forsker ved Cicero Senter for klimaforskning i Oslo, ser for seg en fremtidig avtale der deltagerlandene velger mellom ulike løsninger. Noen kan binde seg til nasjonale utslippsmål mens andre for

Klimaekspert Michael Grubb

eksempel kan påta seg mål for teknologisk utvikling.

— Da kan man velge mål ut fra nasjonale forutsetninger. Dermed reduserer man også bekymringen for kostnadene, sier Torvanger.

Miljøvernminister Børge Brende deltok ikke i debatten, men sier til N&M Bulletin at Norge ønsker å gå videre i forhandlingene og at land som i dag har forpliktelser i dag må påta seg mer ambisiøse mål.

Et skritt videre

MILANO: De siste brikkene i Kyoto-protokollen kom på plass i Milano i desember.

Landene ble enige om reglene for skogplanting i u-land gjennom den grønne utviklingsmekanismen (CDM). Norge fikk imidlertid ikke gjennomslag for å forby genmodifiserte planter i slike prosjekter. Den norske delegasjonen var likevel fornøyd med at regler for evaluering vil gjøre bruk av genmodifiserte planter mindre aktuelt.

Vag Brende om Kyoto

MILANO: Miljøvernminister Børge Brende er forsiktig med å kommentere Norges Kyoto-forpliktelser.

AUDUN GARBERG
Natur & Miljø Bulletin

Miljøvernminister Børge Brende er forsiktig med å kommentere spørsmål om Norge vil oppfylle sine Kyoto-forpliktelser, dersom avtalen ikke trer i kraft.

— Jeg tror at det blir en

Kyoto-avtale og den er Norge folkerettslig forpliktet til å oppfylle. Jeg vil ikke nå gi meg til å spekulere i hva som skjer hvis Kyoto-avtalen ikke blir ratifisert av Russland. Slike spekulasjoner kan i seg selv bidra til å svekke avtalen, sier Brende til N&M Bulletin, før han deretter legger til:

— Min grunnholdning er at det som ligger i Kyoto-protokollen jobber vi for å oppfylle uansett. Om dette tar lenger tid, vil vi i utgangspunktet jobbe for den forpliktelsen vi har påtatt oss.

— I 2020 har verden 12 prosent mer vindkraft

MILANO: Vind på mølla: I 2020 vil vindmøller stå for 12 prosent av verdens elektrisitetsproduksjon, hevder en ny rapport.

AUDUN GARBERG
Natur & Miljø Bulletin

Rapporten om vindkraftens fremtid er utarbeidet av vindkraftindustriens europeiske organisasjon EWEA, i samarbeid med Greenpeace. Konklusjonen er at vindkraftens andel av verdens elektrisitetsproduksjon vil øke fra dagens fire promiller til 12 prosent i løpet av de neste 17 årene.

60 MILLIARDER KRONER

Vindkraften har opplevd en eventyrlig vekst det siste tiåret med rundt 35 prosent årlig. I inneværende år blir det bygd møller for til sammen 60 milliarder kroner. Det gir en installert effekt på 7 227 MW. I 2020 regner Greenpeace og industrien med at det på verdensbasis vil være installert 1,23 millioner MW, mot dagens 32 037 MW. Årlig produksjon fra vindmøllene vil da være over 3 000 TWh – til sammenligning produserer norsk vannkraft 118 TWh i et normalår.

POLITISK BESLUTNING

Hittil har veksten primært skjedd i Danmark, Tyskland, Spania, India og enkelte amerikanske delstater. Men den har ikke skjedd av seg selv, forteller Steve Sawyer, sjef for politisk avdeling i Greenpeace international.

— Suksesshistoriene er iverksatt av myndighetene i

samarbeid med industrien. Uten en politisk beslutning er det veldig vanskelig for ny teknologi å slå igjennom, sier Sawyer.

HAR TATT FEIL

Prognosemakerne innrømmer at det hefter usikkerhet rundt tallene.

— Vi har gjentatte ganger forsøkt å forutse fremtiden, men sett i ettertid har vi tatt helt feil. Vi er i dag tre ganger over målet vi satte i 1991, forteller direktør Corin Millais i EWEA.

Prognosene fremover baserer seg på en lavere årlig vekst enn man har sett de siste årene, noe som ifølge Millais er naturlig etter hvert som industrien modnes. Han regner med at veksten i årene frem mot 2020 vil synke ned mot 10 prosent årlig.

Valg av vind fremfor fossile energikilder gir betydelig effekt på landenes utslipp av klimagasser. Går det som prognosene tilsier, vil vindkraft i 2020 spare verden for utslipp av 1,8 milliarder tonn CO₂ årlig. Det er mer enn dagens utslipp fra Tyskland og Storbritannia til sammen.

— Dette er en av de få teknologier som raskt kan levere store kutt i CO₂-utslippene, sier Millais. Han får støtte av Steve Sawyer som advarer mot at man satser alle miljøinvesteringer i energi på at hydrogen blir fremtidens energikilde.

Vindkraften har opplevd en eventyrlig vekst det siste tiåret med rundt 35 prosent årlig.

Danner vind-gigant

Vestas og NEG Micon fusjonerer og danner dermed verdens desidert største vindmølleprodusent.

Den nye danske giganten vil sitte på 36 prosent av verdensmarkedet for vindmøller. “Med en omsetning på 16-17 milliarder kroner og over 8.000 ansatte blir fusjonen mellom Vestas og NEG Micon en av Danmarks aller største virksomheter”, skriver Berlingske Tidende.

— Teknologit utvikling er intensiv og investerings-

kreven i vår industri, men også en fundamental forutsetning for konkurransekraften, sier NEG Micons styreformann Jørn Anker Thomsen i en pressemelding. Begge selskap har slitt økonomisk de siste årene og fusjonerer derfor for å stå sterkere finansielt. Det fusjonerte selskapet skal i løpet av året hente inn 2 milliarder danske kroner i frisk aksjekapital.

Legemidler seiler sin egen sjø i miljøet

Ingen vet hvor mye legemidler som leveres inn i Norge. Vi har mer kunnskap om retur av melkekartonger enn av medisiner.

JENS PETTER TOLDNÆS
Natur & Miljø Bulletin

Legemidler i naturens kretsløp er et økende problem som ingen kjenner den fulle konsekvensen av. Det som er sikkert er at forskere finner stadig større konsentrasjoner av medisiner i blant annet havvann, og at dette kan slå negativt ut for dyrelivet.

KAN LEVERES PÅ APOTEKET

Medisinrestene i naturen kommer fra legemidler som har passert gjennom kroppen vår, og fra legemidler som kastes på en uforsvarlig måte, ved at de for eksempel blir spylt ned i toalettet eller kastet i det vanlige husholdningsavfallet. For å hindre dette finnes det i dag en returordning for legemidler som innebærer at du kan levere utgåtte, eller på annen måte uønskede medisiner, på apoteket.

INGEN OVERSIKT

Men mens de store returselskapene for glass, melkekartonger, bilbatterier og andre forbruksvarer kan fortelle oss på desimalen hvor mye vi til enhver tid resirkulerer, er det ingen som vet som vet hvor mye legemidler som blir levert tilbake til apotekene. Myndigheter, produsenter og forhandlere bryr seg bare om legemidlenes virkning på den menneskelige organisme. Punktum.

— Det stemmer at vi ikke kjenner til hvor stor returandelen på legemidler er. Det har ikke vært noe prioritert område fra vår side. Jeg har imid-

lertid inntrykk av at folk er flinke. En typisk situasjon hvor det skal kastes legemidler, er når man rydder i et dødsbo. Da skal man ta med legemidlene til et apotek som har plikt til å ta dem i mot og behandle dem på en forsvarlig måte, sier direktør Oddbjørn Tysnes i Norges Apotekerforening.

HØYE TALL FRA SVERIGE

Mens ingen vet hvor mye legemidler som kastes i Norge, viser undersøkelser i Sverige at om lag 1000 tonn overflødige medisiner blir kastet i private husholdninger hvert år. Det vil i praksis si at om lag 60 prosent av svenskene ikke leverer medisiner tilbake til apoteket slik de skal. Med kampanjen "Overflødige legemidler søkes!" forsøker myndighetene å få svenskene til å levere inn pilleglass og flasker til apotekene.

Ingen returplikt på legemidler

Ingen av de om lag 4500 nye medisinalutvalgene har plikt til å ta medisiner i retur. De ansatte har heller ikke kunnskap om miljøfarene ved legemidler.

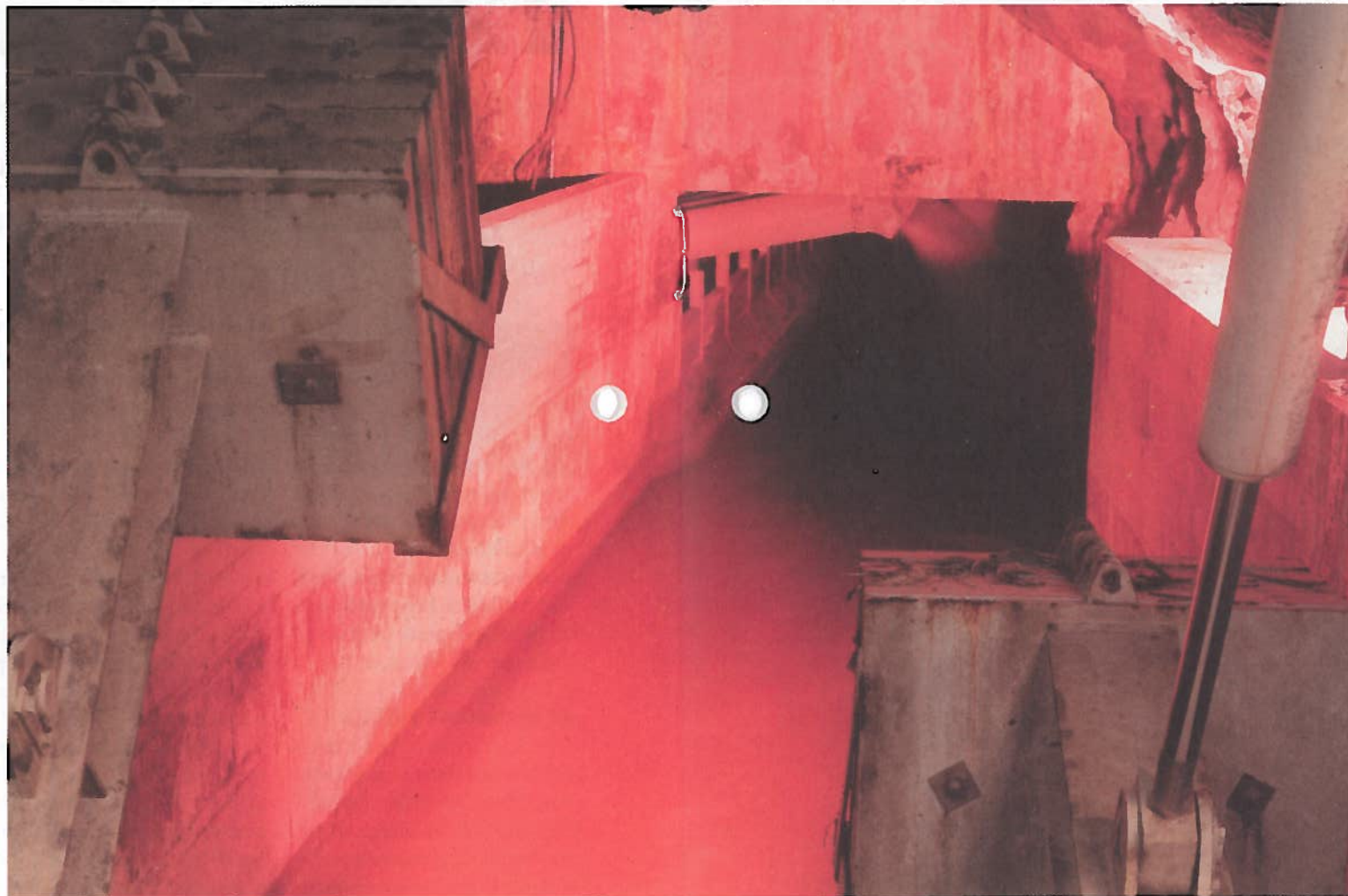
JENS P. TOLDNÆS
Natur & Miljø Bulletin

Fra og med 1. januar har om lag 4500 kiosker, dagligvareforretninger og bensinstasjoner fått tillatelse til å selge reseptfrie legemidler i Norge.

Direktør Oddbjørn Tysnes i Norges Apotekerforening mener de nye utsalgsstedene for resept-

og informasjonsplikt på et helt annet nivå enn det som finnes på kiosker og bensinstasjoner, sier han.

Hvis kaffetrakteren din går i stykker, og du må kjøpe ny, kan du ta med den ødelagte til forhandleren som har plikt til å ta den i retur, fordi elektriske artikler er regnet som miljøfarlig avfall. Men hvis hodepine-tablettene dine, som også er miljøfarlig avfall, har gått ut på dato, kan du ikke ta med dem på Statoil, eller et annet utvalg for reseptfrie legemidler når du skal ha en ny pakke.

Medisinrestene i naturen kommer fra legemidler som har passert gjennom kroppen vår, og fra legemidler som kastes på en uforsvarlig måte, ved at de for eksempel blir spylt ned i toalettet eller kastet i det vanlige husholdningsavfallet. Tilsatt havner den i kloakken og naturens kretsløp.

Legemiddelinspektør Jørgen Huse i Statens legemiddelverk forsvaret reglene med at det vil være vanskelig å praktisere en returordning på alle de nye utsalgsstedene.

— De nye utsalgsstedene har ikke tilsvarende returplikt som apotekene fordi en slik plikt i så fall burde avgrenses til de reseptfrie legemidlene. Ved innlevering av legemidler som er gått ut på dato og lignende, er oftest reseptpliktige legemidler inkludert, ofte sterktvirkende legemidler, narkotiske stoffer og så videre. Det er ikke ønskelig at

slike rester håndteres av utsalgssteder uten spesialkompetanse på legemidler og håndtering av disse, sier han.

BARE VED REKLAMASJON

Den eneste måten du som forbruker kan få levert inn legemidler på et av de nye utsalgsstedene er ved reklamasjon.

— Ved reklamasjoner på produkter kunden har kjøpt vil utsalgsstedet naturlig ta varen i retur. Slike varer skal returneres til grossist som har særskilt tillatelse til å håndtere denne type legemidler, sier Huuse.

Huskjøp hevet på grunn av forurensning

Ekeberg Terrasse 13 var en gang Holmestrand's dyreste eiendom. Nå må de tidligere eierne ta tilbake huset på grunn av forurensning.

JENS PETTER TOLDNÆS
Natur & Miljø Bulletin

Kjøperne av boligeiendommen Ekeberg Terrasse 13 i Holmestrand, Mette-Lill og Joachim Thode, vant på alle punkter da striden om eiendommen ble behandlet i Holmestrand tingrett nylig. I den unike saken ble selgerne av eiendommen, Bjørg og Sjur Holt, dømt til å ta tilbake eiendommen for kjøpesummen, 3,1 millioner kroner. I tillegg må de betale Thode en erstatning på 179.792 kroner og dekke saksomkostninger på om lag 160. 000 kroner.

IKKE INFORMERT

Bakgrunnen for saken er at jordsmonnet på eiendommen er sterkt forurensnet, av blant annet olje, på grunn av en tidligere fylling. Retten konkluderer med at ekteparet Thode fikk uriktige opplysninger om at deler av fyllinga på Ekeberg Terrasse 13 og at deler av fyllinga på nabo-

Ekteparet fikk heller ikke opplysninger om at det var lagt plastduk og drensør under huset for å hindre oljelukt og drenere vekk uønskede gasser, og at eiendommen således var i vesentlig dårligere stand enn kjøperne hadde grunn til å regne med, skriver Jørgen Avis.

JORDFORSK UNDERBYGGER

At forurensningen av jordsmonnet er alvorlig viser en rapport fra Jordforsk. I rapporten frarådes allmenn ferdsel i området ved Ekeberg Terrasse 13.

— En klausulering av området, inkludert inngjerding, anses tilstrekkelig for å hindre nærkontakt med området, heter det videre i rapporten.

Selv om ekteparet Thode vant saken i Holmestrand Tingrett ser de ingen grunn til å feire.

— I denne saken er det egentlig ingen vinnere. Vi har ingen grunn til å feire noe som helst før grunnen her er ryddet og folk kan ferdes trygt i området, sier de til Tønsbergs Blad.

Vi kjøper mer, bruker mer – og kaster mer.

KJP MINDRE!

Trenger du alt du har tenkt å kjøpe?
Kan du ikke låne eller leie?
Kjøp mindre.

Stavanger kommune, fagavdeling renovasjon

Godt resirkuleringsår!

Året som har gått har vært bra for resirkulering av plast, glass og metall. Samtidig ser avfallsproblemet ut til å øke jevnt for hvert år.

OYESTIN BENTZEN
Natur & Miljø Bulletin

Administrerende direktør i Plastretur AS, Peter Sundt, er fornøyd med fjorårets tall for materialgjenvinning. Til sammen er 24 600 tonn plastemballasje samlet inn, hvilket er en økning på 18 prosent fra 2002. For neste år regner han med en ytterligere økning på 20 prosent.

— Med utgangspunkt i de nesten 30 000 tonnene vi regner med å samle inn neste år, kan man si at det per år går så mye plast til gjenvinning at det tilsvarer 1500 vogntog med komprimert plast. Det går fremover! sier Sundt.

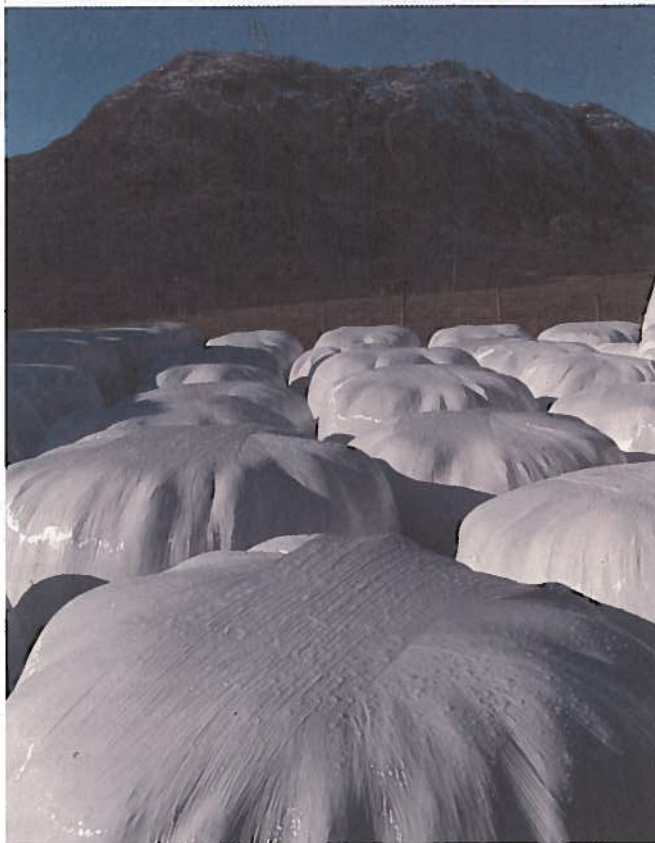
GODE NYHETER

Sundt har flere positive ting å trekke frem fra året som har gått.

— Økningen kommer primært fra innsamling innen næringslivet, men også innenfor landbruk og husholdning har utviklingen vært positiv. Stadig flere kommuner innfører avfallsortering og skifter fra et bringesystem til et hentesystem. Asker og Kristiansand er eksempler på kommuner som i løpet av det siste året har gått inn for hentesystemer. Dette er en klart bedre løsning for forbrukerne, slår Sundt fast.

— Den største enkeltheten i 2003 er nok likevel at Trondheim som første kommune har innført egen dunk for plastavfall i hjemmene, legger han til.

Vel 60 prosent av den plasten som samles inn er poser. Dette resirkuleres igjen til nye bæreposer, plastsekker eller

Til sammen er 24 600 tonn plastemballasje samlet inn, hvilket er en økning på 18 prosent fra 2002. Landbruket har blant annet hatt positiv økning. (Foto: Plastretur)

plastrør, avhengig av kvaliteten.

— Forbruket av plast øker med mellom 3 og 4 prosent per år. Dette gjør plasten ikke bare til fremtidens materiale, men også til fremtidens avfall, sier Sundt.

GLASS OG METALL

Også Norsk glassgjenvinning AS og Norsk metallgjenvinning AS viser til gode resultater.

— Tallene for dette året viser at vi har en gjenvinningsprosent på henholdsvis 87,5 prosent og 60,45 prosent for glass og metallavfall. Dette er meget godt, sier administrerende direktør Lasse Sunde.

— Når forskjellen er såpass

stor mellom glass og metall, har dette med flere forhold å gjøre. Vi begynte ikke med gjenvinning av metall før i 1999. Da hadde vi allerede samlet inn glassemballasje i over ti år. Det er også vanskeligere å få samlet inn metall. Sortering av glassavfall er til sammenlikning langt mer innarbeidet i folks hverdag.

Nå lages det ikke lenger nytt glass her til lands. En god del av det innsamlede glasset resirkuleres derfor i produkter som Glava, glassbetong og skumglassprodukter, mens noe selges til glassverk i Nord-Europa. Det dumpes overhodet ikke glass i Norge, understreker Sunde.

Miljømål med mangler

Statistisk sentralbyrå hevder i forbindelse med Avfallsregnskapet for Norge at "Vi nærmer oss miljømålene."

Rådgiver innen forbruk og avfall i Naturvernforbundet, Marte O. Kittilsen, mener det er nødvendig å se kritisk på Statistisk sentralbyrås utsagn.

— Det er riktig at vi nærmer oss de målene som er satt, men målene er i seg selv utilstrekkelige. Et vesentlig problem ved de mål som Miljøverndepartementet har formulert i Rikets miljøtilstand, er at de er relative. De sier lite om den absolutte avfallsmengden.

Myndighetens relative mål kan nås, selv om avfallsproduksjonen øker jevnt og trutt og stadig mer avfall går til sluttbehandling!

— Økningen i mengden resirkulert avfall må sees i sammenheng med den totale avfallsmengden. En riktig målsetning ville være at de absolutte tallene for avfallsmengde skulle stabilisere seg, eller aller helst gå ned, samtidig som prosenten for resirkulering går opp.

— Det er viktig å skille mellom forbrenning og resirkulering, presiserer Kittilsen.

— Når Miljøverndepartementet bruker gjenvinning som en samlebetegnelse for begge, blir det villedende. Det er vesentlig forskjell på energigjenvinning og resirkulering. Mens resirkulering holder materialer i kretsløp, innebærer energigjenvinning at man brenner dem opp. Det blir derfor galt å ha felles mål for gjenvinning som for resirkulering.

Kjempe tilbud for våre rubrikk-annonsører for 2004.

Tenker din bedrift miljø?

Har din bedrift en miljøprofil og ønsker å markedsføre dette?

22 innrykk gjennom hele året kun kroner 10.000,-
(Veil. pris for 1 inntrykk kroner 3.500,-)

Ønsker du mer info ta kontakt med vår annonsekonsulent:

Terje Korsmo

Telefon: 62 94 69 06

E-post: terje.korsmo@hsmedia.no

Natur & miljø
Bulletin

Annonser:

WV
WALLENIUS WILHELMSSEN

Sør-Trøndelag
Fylkeskommune

BUSKERUD
FYLKESKOMMUNE
Regionalavdelingen
Finansierer og utvikler
fylkets lokale- og regionale kollektivtrafikk!

MELAND
KOMMUNE

Kommunalteknisk avdeling

IRIS
www.iris-salten.no

TUSSA
www.tussa.no

TENK FØR DU HANDLER!
SORTER FØR DU KASTER!
SHMIL
Sør-Trøndelag Miljøvern
Telefon 75 11 39 50

Statkraft Grøner

LILLEHAMMER KOMMUNE
Kommunen med vernet kulturlandskap
og bygningsmiljø, rent vann og kildesortering.

Møre og Romsdal Fylkeskommune

HENNIG OLSSEN
Kremen av iskrem

VELUX®
TAKVINDUER
www.VELOUX.no

Trollavatnet (midt på bildet) blir regulert med 33 meter dersom Stortinget sier ja til utbygging til våren. Det er opp hit reiselivet vil frakte turister ved hjelp av bilvei. (Foto: Kjell Kjosnes)

fakta

Kjosnesfjorden

- Regjeringen vil gi tillatelse til vannkraftutbygging i Kjosnesfjorden i Sogn og Fjordane
- Utbyggingsen regjeringen går inn for vil gi 230 GWh/år
- Saken avgjøres i Stortinget
- Jølster kommune vil få 7 millioner kroner i årlige inntekter ved ei kraftutbygging.

Vil ha tunnel til turistbruk

Dersom det blir kraftutbygging av Kjosnesfjorden vil Jølster Reiselivslag ha anleggsvei i tunnel til Trollavatnet. Tunnelen vil i ettertid bruke til å frakte turister til vannet.

TONÉ MIKALSEN
Natur & Miljø Bulletin

Dersom det realiseres en anleggsvei i tunnel til Trollavatnet og reguleringsmagasinene har reiselivet et stort ønske om å kunne ta den i bruk etter at utbyggingen er ferdig. I dag må folk ta seg opp landets bratteste merkede turiststi fra Lunde til Jostedalsbreen, og bare de sprekkeste får oppleve den flotte utsikten fra Trollavatnet som ligger nesten på toppen av fjellet.

Eivind Fossheim, som er leder i Jølster Reiselivslag, har sendt brev på vegne av styret til energi- og miljøkomiteen på Stortinget om saken.

— Ved å bruke tunnelen til en bilvei opp, vil det ikke føre til store synlige inngrep. Samtidig kan bompenger finansiere

noe av tilleggskostnadene. Dette er et økonomisk spørsmål, og vi er innstilt på et samarbeid med utbygger for å finne en løsning. Vi håper Stortinget holder en slik alternativ løsning åpen, sier Fossheim.

Hallgeir Langeland (SV) i miljø- og energikomiteen har ikke lest brevet fra reiselivslaget. — Vi i SV er imot ei kraftutbygging av Kjosnesfjorden, og har ikke diskutert en eventuell subsidiering av anleggsvei i tunnel. SV håper uansett å samarbeide med regjeringen om å redusere naturinngrepene, sier Langeland.

— SVEKKER REISELIVET

Vestlandsforskning publiserte i fjor en rapport om kvalitets- turisme. Den viser at markedsføringen av Norge i utlandet har

fokus på opplevelser i natur. Verdier som urørt, unikt, ro og harmoni dominerer. Ifølge rapporten er det disse verdiene turistene kommer for å oppleve, og som er retningsgivende for bedriftenes produkt, utforming og utvikling. Rapporten viser at det er stor grad av samsvar mellom turistene sine preferanser og det reiselivet markedsfører. Fossheim er personlig imot ei kraftutbygging av Kjosnesfjorden.

— Ved en utbygging vil turister bli møtt med synlige kraftinngrep og de vil bli skuffet over ikke å oppleve den tidligere urørte naturen. Utbyggingen svekker reiselivsnæringen på lengre sikt. Vårt viktigste trumfkort er naturopplevelsen, sier han.

Fossheim tror en utbygging

også kan føre til en reduksjon av fiskebestanden i Jølstravatnet.

— UINTERESSESANT

— Vi vet at her blir endringer både i vanntemperatur og livsmiljø for fisken, men vi kjenner ikke til om dette vil slå positivt eller negativt ut for Jølstra-auren. Kjosnesfjorden er forholdsvis næringsfattig og vi kan, etter min mening, ikke forutse konsekvensene av den sterkt reduserte vannføringen i de mange elver og bekker som berøres. Jeg vil klart advare mot å redusere vannføringen i Lundeelva og andre elver og bekker i sommerhalvåret. Alle sportsfiskeplassene ligger nemlig elveosene. Uten skikkelig sommervannføring der, blir Kjosnesfjorden uinteressant for sportsfisketurister, sier han.

Massiv utbygging av el-nettet

Statnett skal bruke 7 milliarder kroner på kraftnettet i hovedsak til nye luftledninger. Foreløpig har selskapet bare grovkornede utredninger av miljøkonsekvensene.

OYSTEIN BENTZEN
Natur & Miljø Bulletin

Statnett planlegger frem mot 2010 en utbygging av kraftnettet på om lag 7 milliarder kroner. I hovedsak dreier det seg om investeringer i nye anlegg for å øke kapasiteten.

— Det er først og fremst Midt-Norge som i denne sammenheng peker seg ut, sier avdelingsleder i Statnett Torkel Bugten.

De nye stasjonsanleggene og ledningene vil nesten utelukkende bygges over bakken. Det er i liten grad lagt opp til underjordisk kabelbygging.

ENORME KOSTNADER

— Når vi ikke i større grad legger opp til underjordiske kabler, kommer det av at slik utbygging er fryktelig dyrt, fortsetter Bugten.

— Det koster fort ti ganger så mye som å legge det under jorden ved korte strekninger, mens kostnadene for lengre strekninger kan komme ned mot 5 ganger prisen for luftledning. I tillegg kommer at det også er miljømessige inngrep involvert ved underjordisk kabellegging, blant annet ved sprengning. Det er med andre ord langt fra problemfritt.

— Når det gjelder utbyggingene i Midt-Norge, så er vi allerede i gang med en ledning mellom Trondheim og Sundalsøra. Samtidig er vi også inne i en konsesjonsprosess i forbindelse med en ledning mellom Sundalsøra og Nyhamna på

De nye stasjonsanleggene og ledningene vil nesten utelukkende bygges over bakken. Det er i liten grad lagt opp til underjordisk kabelbygging. (Foto: Helge Sunde/ Samfoto)

Aukra. Dette er et prosjekt i forbindelse med ilandføringen fra Ormen Lange-feltet.

ØKENDE OMFANG

— Omfanget av utredningen av miljøkonsekvenser forbundet med utbygging øker etter hvert som det enkelte prosjektet skrider frem. I første omgang foretar vi relativt grovkornede vurderinger, men dette blir meget sentralt idet vi kommer så langt som til å søke om konsesjon, understreker Bugten.

Bugten innrømmer å ikke ha noen god løsning i forhold til tap på linjenettet.

— Det største volumet av nettap forekommer i distribusjonsnettet. Vi arbeider imidlertid med å oppgradere spenningen på det eksisterende nettet. I tillegg til at tapene reduseres, er dette en billig og miljøvennlig måte å øke kapasiteten i nettet på.

— Legg mer ledninger under jorden

Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag krever økt satsning på nedgravning av kraftledninger.

Fylkesleder i Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag, Mads Løkeland, er svært fornøyd med at en 132 kilovolts ledning etter stor strid ble gravd ned under Orkla. Samtidig etterlyser han fra Statnetts side en større vilje til å satse på nedgravning av kabler.

— Vi unngikk kryssning av Orkla med gigantiske master med høyde opp mot 60 meter. Løsningen ble at en eksisterende 132 kV kabel ble gravd ned, mens den nye 400 kV kabelen ble trukket gjennom luften i den gamle traséen.

Løkeland håper dette er en

sak som får ringvirkninger også på nasjonal basis.

— Et tilsvarende scenario kan oppstå i forbindelse med utbygging av vindmølleanlegg på Frøya. Kraftledningen vil krysse det samme området, og vi er positive i forhold til å få gravd ned også den, sier Løkeland. Han stiller seg imidlertid kritisk til praksisen hos Statnett.

— Statnett avventer nedgravning av kraftledninger til de får pålegg om dette fra NVE. Dermed velter de også kostnadene over på forbrukeren. Det strider mot prinsippet om at den som forurensar skal betale.

— Svalbard trenger ikke kullgruvedrift

Ekspertutvalget for nordområdene har konkludert med at Norge ikke trenger gruvedrift på Svalbard.

TONE MIKALSEN
Natur & Miljø Bulletin

Ekspertutvalget for nordområdene ble opprettet av regjeringen for å identifisere utfordringer og muligheter Norge står ovenfor i nord. Direktør ved Norsk Polarinstitutt, Olav Orheim, har ledet utvalget. Representanter fra miljøbevegelsen, oljeindustrien og forskere er blant annet representert.

“Ingen enkeltstående er lenge nødvendig for å opprettholde norsk bosetting, eller tilstedeværelse”, konkluderer ut-

valget i utredningen som ble fremlagt i Utenriksdepartementet før jul. Dette er stikk i strid med regjeringen og Stortingets konklusjon om at kullgruvedrift er nødvendig for å opprettholde bosettingen.

— MISTER TROVERDIGHET

Utvalgsmedlemmene vil ikke antyde hvorvidt kullgruvedrift bør fases ut, men påpeker at Norge ikke bør undergrave eller være i konflikt med Norges forpliktelser innen miljø og næringsutvikling.

Utvalget mener Store Norske

Spitsbergen Grubekompani kullgruvedrift i Svea og Longyearbyen er problematisk med tanke på Norges internasjonale troverdighet i klimaspørsmål. De reagerer spesielt på at et statseid selskap eksporterer kull fra Svalbard til EUs energimarked, samtidig som Norge øker sin gass eksport til det samme markedet med argumentasjon om at gass av klimahensyn bør fase ut kull som energibærer.

I de senere årene har Store Norske produsert 300 000 tonn kull årlig. Fram mot 2010 forventes det at verdens kullpro-

duksjon vil være 5 milliarder tonn.

— KAN IKKE BARE LEGGE NED Direktør Robert Hermansen for Store Norske Spitsbergen Grubekompani, mener at utvalgets konklusjon gjenspeiler utvalgets sammensetning.

— Det kunne fort blitt en annen konklusjon dersom andre folk har vært representert i utvalget, sier Hermansen som tilføyer at han har lest rapporten med stor interesse.

— Men å legge ned Store Norske er som å foreslå at man skal legge ned Norsk Hydro. Vi mottar ikke statsstøtte og går med overskudd, påpeker Hermansen. I fjor var resultatet før skatt 62 millioner kroner.

I de senere årene har Store Norske Spitsbergen Grubekompani produsert 300 000 tonn kull årlig. Fram mot 2010 forventes det at verdens kullproduksjon vil være 5 milliarder tonn. (Foto: Tone Mikalsen)

Siden sist

Opinion

• Danskene er blitt mer bekymret for miljøet etter at Anders Fogh Rasmussen overtok som statsminister for to år siden. Antallet som mener regjeringen bruker for lite penger på miljøet har steget fra 18 prosent i 2001 til 44 prosent i 2003, skriver Berlingske Tidende.

• Den norske kirkes preses - nidarosbiskop Finn Wagle - vil gjøre Kirken til verdens største miljøbevegelse. — Ved å stå sammen kan kirker og religioner fra hele verden bygge opp en bevegelse som politikerne må lytte til, sier Wagle til Adresseavisen.

Rovdyr

• Direktoratet for naturforvaltning vil for 2003 betale ut erstatning for 31 700 husdyr som i løpet av året er drept av fredet rovvilt, skriver Adresseavisen. Flest sauer og lam er tatt av jerv. Erstatningsbeløpet på ca. 50 millioner er om lag det sammen som for 2002.

Naturvern

• 682 kvadratkilometer villmark med unik planteflora danner Junkerdalen nasjonalpark som opprettes i januar 2004.

• I alt 33 områder som inngår i verneplan for sjøfugl-områder i Nord-Trøndelag er vedtatt vernet statsråd. Vernet omfatter totalt cirka 63 kvadratkilometer, og utgjør rundt en prosent av kystsonen i fylket.

• I Rogaland er Frafjordheiane landskapsvernområde og de to nye naturreservatene Migaren og

Ørestø, oppretta. Sammen med Setesdal Vesthei - Røyfylkeheiane utgjør de et sammenhengende verneområde på 2766 kvadratkilometer.

• Også vernet av sjøområder rundt Svalbard utvides fra 1. januar. Utvidelsen er en følge av at Norges sjøterritorium utvides fra 4 til 12 nautiske mil fra 1. januar.

Klima

• 2003 ble det tredje varmeste året etter at termometrene vant innpass omkring 1861, bare 1998 og 2002 har vært varmere, skriver avisen Politiken. Temperaturen på jordoverflaten var i fjor 0,45 grader over det normale, mens den i 2003 var 0,48 grader over og i 1998 var den 0,55 grader over, ifølge den internasjonale meteorologiske organisasjonen WMO.

• Siden den første hande-

len i februar 2003, har prisen for et tonn karbondioksid - Europas nyeste handelsvare - blitt mer enn doblet ved årsskiftet, i følge det norske analyseselskapet Point Carbon.

Avfall

• Fra sommeren 2009 blir deponering av nedbrytbart avfall forbudt. Da skal alt slikt avfall gå til gjenvinning, foreslår Statens forurensningstilsyn. Dermed reduseres utslippene av drivhusgassen metan fra avfallsfyllingene.

Energi

• Oljedirektoratet tror over 30 letebrønner på norsk sokkel vil bli påbegynt i 2004. I fjor ble 23 letebrønner påbegynt, mens 2002 representerte et bunnår med 19 brønner, skriver Stavanger Aftenblad.

• To borerigger kan være i gang på norsk siden av Barentshavet allerede i høst, melder NRK. Den ene skal bore på Snøhvitfeltet, den andre skal drive leteboring for oljeselskapene. Regjeringen sa i midten av desember ja til oljeboring i Barentshavet, men midlertidig nei til boring ved Lofoten.

• Statoil vil bygge sitt eget

gasskraftverk på Mongstad, melder TV2-Nyheterne. Naturvernforbundet fortviler og sier det vil forurense like mye som 200.000 biler.

• Det kan bli aktuelt å produsere gasskraft i en midlertidig periode Tjeldbergodden i Møre og Romsdal i vinter, opplyser Statnett-direktør Knut Lockert til NTB. I midten av januar blir det tatt stilling til om gassturbiner med en kapasitet på 150 MW skal bestilles.

• Årets strømforbruk tegner til å bli det laveste siden 1992, skriver Stavanger Aftenblad. Statistikken finner du på www.statnett.no

Fisk

• Antall rømminger fra fiskeoppdrett i 2003 hadde i midten av desember kommet opp i 354 000 laks og ørret. I 2002 rømte til sammen 620 000 individer, mens det i 2001 rømte 354 000, ifølge Fiskeridirektoratet.

kalenderen

12. FEBRUAR

Emballeringskjeden 2004
Sted: Scandic Hotell Triaden, Lørenskog
Arr: Den Norske Emballasjefor-
ening
www.dne.no
krokann@dne.no

19.- 21. MARS 2004

Oljekonferansen 2004.
Arr: Stopp Goliat alliansen
e-post: olje@nu.no

29. - 30. MARS 2004

International Sustainable Deve-
lopment Research Conference
Sted: Manchester, England
Arr: ERP erpenvironment
www.erpenvironment.org

redaksjon

REDAKTØR:
Audun Garberg | Tlf. 22 40 24 25
ag@naturvern.no

REDAKSJON:
Jens Petter Toldnæs | Tlf. 22 40 24 23
jpt@naturvern.no
Tone Mikalsen | Tlf. 22 40 24 24
tmi@naturvern.no

ADRESSE: Pb 342 Sentrum, 0101 Oslo
Tlf. 22 40 24 00 | faks 22 40 24 10
Mail: redaksjonen@naturvern.no

ABONNEMENT: 280 pr. år (privat) 600 pr. år
(bedrifter) ANNONSER: HS Media,
tlf. 62 94 10 30, faks 62 94 10 35

UTGIVER: Norges Naturvernforbund
www.naturvern.no
TRYKK: Gan Grafisk as
NESTE UTGAVE: 23.01.2004

Fotball som scorer på miljøvern

For en tid tilbake åpnet det første anlegget med avskjermingsvegger av plast i Moss hos fotballklubben Eika. (Alle foto: Sverre Chr. Jarild)

Fotball med fem spillere på hvert lag er den nye trenden på idrettsfronten. Nå dukker det opp nye miljøvennlige løkker for femmerfotball med avskjermingsvegger av gjenvunnet plast.

STONE MIKALSEN
Natur & Miljø Bulletin

For en tid tilbake åpnet fotball-
president Per Ravn Omdal det
første anlegget i Moss hos Fot-
ballklubben Eika. En tilsvarende
løkke er på plass i Fetsund, og
allerede til våren kommer det to
anlegg i Bergen og et i Oslo sen-
trum.

— Ungdommen bidrar selv
med råvarene, vi bruker nemlig
blant annet utgåtte engangs-
flasker i plast når vi produserer
støyskjermer og avskjermings-
vegger, sier daglig leder Baard-
Jørgen Høiness i Polyfiber AS
som produserer veggene.

Resirkulerte råvarer gir nor-

malt lavere materialkostnader,
samtidig som kvaliteten blir god.

Plasten som brukes i av-
skjermingsveggene kommer fra
plastflasker fra husholdningene,
emballasjeplast fra industrien og
landbruksplast. Plasten varmes
opp og blandes med ubehand-
let, overflødig sagflis fra indu-
strien. Både materialvalg og
produksjonsprosess sparer mil-
jøet for bruk av unødvendige
materialer og kjemikalier ifølge
Høiness.

— Avskjermingsveggen har
et utseende som minner om tre-
verk. I tillegg er den vedlike-
holdsfrø og kan resirkuleres hvis
noe må skiftes ut.

Fotballpresident Per Ravn Omdal med
noen av råvarene som blir brukt.

“Høye kraftpriser, selv i en kort periode, kan få mang en
politiker til å gå inn for de vildeste tiltak”

BELLONAS BREV TIL STATKRAFT HVOR DE ARGUMENTERER FOR HVORFOR VEFNSNA BØR VERNES